

**MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASALARINING ZAMONAVIY
TIZIMI**

Ilmiy rahbar: Nav.DPI kafedrasi mudiri

Davlatova Ra'no Haydarovna

NavDPI Maktabgacha ta'lim kafedrasi talabasi

Ikromova Sh U

Annotatsiya: Maktabgacha ta'lim pedagogikasi eng muhim asosiy pedagogik munosabatlar sabablarini aniqlaydi, uni pedagogik jarayonda o'rganadi. Ushbu maktabgacha ta'lim sohasida bo'lajak tarbiyachilarni maktabgacha ta'lim muassasalarida tarbiyachilik faoliyatiga tayyorlaydi. Shu sababdan ushbu maqolada maktabgacha pedagogikaning maktabgacha talim tizimida zamonaviy usullarni yoritib berishga alohida e'tibor qaratilgan.

Kalit so'zlar: Maktabgacha ta'lim, ta'lim –tarbiya jarayoni, uzluksiz ta'lim tizimi, axborot texnologiyalari, tarbiyachilar, ma'rifatparvar pedagog, dunyoqarash,

KIRISH

Maktabgacha ta'lim pedagogikasi fani inson kamolotiga qaratilgan, xalq yaratgan boy tajriba, ilmiy tadqiqotga doir nazariy va metodik manbalarga, jahon mutafakkir, ma'rifatparvar pedagog olimlarining asarlariga suyangan holda komil insonni tarbiyalashning qonun, qoida va tamoyillariga asoslanadi.

Maktabgacha ta'lim muassasalaridagi ta'lim –tarbiya jarayonida ilg'or pedagogik va axborot texnologiyalardan foydalanish, muassasalarni zamonaviy bilimlar bilan qurollangan tarbiyachilar bilan to'ldirish hamda ularda kasbiy malaka, faoliyatga nisbatan ijodiy yondashuv hissini qaror toptirish, uzluksiz ta'lim tizimida olib borilayotgan islohatlarning muhim yo'nalishlaridan biridir[1].

Respublikamizda uzluksiz ta'lim tizimining barcha bosqichlariga, jumladan uning maktabgacha ta'lim bosqichiga e'tibor ortib borishi bilan bir qatorda maktabgacha yoshdagi bolalarni maktabgacha yoshdagi ta'lim muassasalariga jalb etish ulushi kamayib borishi bu borada maqsadli tadqiqotlar olib borish

mamalakatimiz ilmiy texnikaviy dasturi, ustuvor tadqiqotlar yoʻnalishlarining bir qismi sifatida qaralishi mumkin. Zero, taʼkidlab oʻtganimizdek, uzluksiz taʼlim bosqichlarining samarali ishlashi maʼlum darajasida maktabgacha taʼlim sifata bogʻliq bu davrda bolaning dunyoqarashi, tasavvurlari shakllanib boʻladi. uncha toʻgʻri mazmun va yoʻnalish berish pedagogika fani, taʼlim amaliyotining dolzarb muammosidir.

Oʻzbekiston Respublikasida maktabgacha taʼlim toʻgʻrisidagi Nizomga muvofiq bola maktabgacha taʼlimni uyda, ota –onalarning mustaqil taʼlim berishi orqali, shuningdek maktabgacha taʼlim muassasalariga jalb qilinmagan bolalar uchun maktabgacha taʼlim muassasalarida, maktablarda yoki markazlarda oladi. Bu yerda ular xaftda 2-3 marta shugʻullanishadi. Ota –onalarga maktabgacha taʼlim shaklini tanlash huquqi beriladi[2].

6-7 yoshli bolaning maktab taʼlimiga tayyorligini aniqlashda maktabgacha yoshdagi bolalar taʼlim –tarbiyasi bilan shugʻullanuvchilar asosiy shart hisoblanish – bolaning maktabga tayyorligi maktabgacha va maktab davridagi hayot tarzi hamda faoliyati uchun koʻrik vazifasini oʻtashini, oila yoki maktabgacha taʼlim muassasadagi taʼlim –tarbiya sharoitlarida maktab taʼlimiga ozorsiz oʻtkazishni taʼminlash zarurligini hisobga olishlari lozim.

Maktabgacha yoshdagi bolaning maktab taʼlimiga oʻtishi hamisha uning hayoti, axloqi, qiziqishi va munsoabatlarida anchayin jiddiy oʻzgarishlarni yuzaga chiqardi. Shuning uchun bolani yoki uydayoq maktab taʼlimiga tayyorlash, uni uncha qiyin boʻlmagan bilim, tushuncha, koʻnikma va malakalar bilan tanishtirish kerak boʻladi.

Maktabgacha taʼlim muassasalari – Oʻzbekiston Respublikasidagi taʼlim muassalarining turi boʻlib, turli yoʻnalishdagi maktabgacha boʻlgan davrdagi umumtaʼlim dasturlarini amalga oshiradi. Maktabgacha taʼlim muassasalari 2 yoshdan 7 yoshgacha boʻlgan bolalarni tarbiyalashni, oʻqitishni, nazorat qilishni, parvarishlashni va sogʻlomlashtirishni taʼminlaydi.

Maktabgacha taʼlim muassasasini tashkil etish tartibi, faoliyatini tashkil etish va butlash, hamda maktabgacha taʼlim muassasasining mol-mulki va pul

mablag'lari, javobgarligi, boshqaruvi va ta'lim jarayoni qatnashchilari to'g'risidagi kerakli ma'lumotlarni "O'zbekiston Respublikasida davlat maktabgacha ta'lim muassasasi to'g'risida Nizom" dan olishinigiz mumkin[3].

Maktabgacha ta'lim muassasalari, faoliyat yo'nalishiga ko'ra, quyidagi turlarga bo'linadi:

- Bolalar yaslisi, bolalar yasli bog'chasi, bolalar bog'chasi, uydagi bolalar bog'chasi (mustaqil muassasa yoki filial sifatida).
- Maktabgacha tarbiya va boshlang'ich ta'lim muassasasi (bolalar bog'chasi-maktab).
- Tarbiyalanuvchilarni bir yoki bir nechta yo'nalishda (til, badiiy estetik, sport va boshqalar) tarbiyalovchi maktabgacha ta'lim muassasalari.
- Tarbiya jismoniy va ruxiy rivojlanishdagi og'ishlarni kvalifikatsion yaxshilovchi tiklovchi turdagi bolalar bog'chasi.
- Tibbiyot gigiena, profilaktika va sog'lomlashtirish, tadbir va proseduralarini amalga oshiruvchi zaiflashgan bolalarni nazorat qilish va sog'lomlashtirish bog'chasi.
- Birlashtirilgan turdagi bolalar bog'chasi (birlashtirilgan turdagi bolalar bog'chasiga rivojlantiruvchi, tiklovchi va sog'lomlashtiruvchi guruhlar umumlashtirilgan ko'rinishda kiradi)[4].

Maktabgacha ta'lim muassasasining ish tartibi va u yerda bolalarning bo'lish davomiyligi davlatning maktabgacha ta'lim sifat va darajasiga bo'lgan talablari, nizom, maktabgacha ta'lim muassasasi va ota-onalar orasida tuzilgan shartnoma, hamda ta'lischilar tomonidan belgilanadi.

Imkoniyatlari cheklangan bolalar uchun maxsus maktabgacha ta'lim muassasalari tashkil qilingan bo'lib, u yerga bolalar davlatning joylardagi vakolatli ta'limni boshqarish va sog'liqni saqlash organlari tarafidan tashkil qilingan ruhiy-tibbiy pedagogik komissiyaning xulosasiga binoan qabul qilinadi.

MUHOKAMA

Maxsus maktabgacha ta'lim muassasasini tashkil etish tartibi, mol-mulki va pul mablag'lari, maxsus maktabgacha ta'lim muassasasida o'quv-ta'lim va

Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi

sogʻlomlashtirish jarayonini tashkil qilish, taʼlim jarayoni ishtirokchilari va maxsus maktabgacha taʼlim muassasasining boshqaruvi haqidagi toʻliq maʼlumotlar “Maxsus davlat maktabgacha taʼlim muassasasi toʻgʻrisidagi Nizom” da koʻrsatilgan.

Maktabgacha taʼlim, olinish shakli va usullaridan qatʼiy nazar, quyidagi maqsadlarni oʻz oldiga qoʻyadi:

Maktabgacha taʼlim maqsad va vazifalarni amalga oshirishda ijtimoiy va xayri tashkilotlari, mahalla, xalqaro fondlar faol ishtirok etadilar.

Oʻzbekistonda maktabgacha taʼlim davlat tilida hamda qoraqalpoq, rus, tojik, qirgʻiz, qozoq va turkman tillarida olib boriladi[5].

✓ Maktabgacha tarbiya va boshlangʻich taʼlim muassasasi (bolalar bogʻchasi-maktab).

✓ Tarbiyalanuvchilarni bir yoki bir nechta yoʻnalishda (til, badiiy estetik, sport va boshqalar) tarbiyalovchi maktabgacha taʼlim muassasalari.

✓ Tarbiya jismoniy va ruhiy rivojlanishdagi ogʻishlarni kvalifikatsion yaxshilovchi tiklovchi turdagi bolalar bogʻchasi.

✓ Tibbiyot gigiena, profilaktika va sogʻlomlashtirish, tadbir va proseduralarini amalga oshiruvchi zaiflashgan bolalarni nazorat qilish va sogʻlomlashtirish bogʻchasi.

✓ Birlashtirilgan turdagi bolalar bogʻchasi (birlashtirilgan turdagi bolalar bogʻchasiga rivojlantiruvchi, tiklovchi va sogʻlomlashtiruvchi guruhlar umumlashtirilgan koʻrinishda kiradi).

✓ Bolalarni maktabda oʻqishga maqsadli va tizimli tayyorlash;

✓ Bolalarning shaxsiy qobiliyatlari va isteʼdodlarini rivojlantirish;

✓ Bolalarni milliy, umuminsoniy va madaniy qadriyatlar bilan tanishtirish, bolani intellektual rivojlantirish;

✓ Bolalarda yuqori maʼnaviy va odob axloq asoslarini shakllantirish;

✓ Bolalarning jismoniy va ruhiy sogʻligini mustahkamlash.

XULOSA

Maktabgacha taʼlim maqsad va vazifalarni amalga oshirishda ijtimoiy va

Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi

---

xayriya tashkilotlari, mahalla, xalqaro fondlar faol ishtirok etadilar.

O'zbekistonda maktabgacha ta'lim davlat tilida hamda qoraqalpoq, rus, tojik, qirg'iz, qozoq va turkman tillarida olib boriladi.

Adabiyotlar

1. Maktabgacha yoshdagi bolalar ta'lim –tarbiyasiga qo'yiladigan davlat talablari. T., O'z.PFITI, 2000y. Tuzuvchilar M.Rasulova, X.Abduraxmonova va boshqalar.
2. Bolalarni maktabga o'qishga tayyorlash. T.: O'z.PFITI. 1997y
3. Maktabgacha ta'lim davlat standarti O'z.PFITI., T.: 1995y
4. “Bolajon” tayanch dasturi. T.: 2010 y
5. O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'limga qo'yilgan Davlat talblari. T.: 2000y